

Beleid gevaarlijke stoffen

Doel beleid:

Met dit beleid willen wij

de veiligheid, gezondheid en welzijn van medewerkers (en die van aannemers/partners) die werken met of in de nabijheid van gevaarlijke stoffen werken waarborgen en ondersteunen en tegelijkertijd voldoen aan de wettelijke eisen.

Opbrengst beleid:

Met dit beleid wordt de organisatie ondersteund bij het vormgeven en organiseren van dit beleid. De opbrengsten omvatten de gezondheid van medewerkers, de continuïteit van de bedrijfsvoering en het imago van het bedrijf. De belangrijkste opbrengst is de bescherming van de gezondheid van de medewerkers. Door blootstelling aan gevaarlijke stoffen te beperken, daalt het aantal ziektegevallen. Dit leidt tot minder verzuim op korte en lange termijn (beroepsziekten), wat direct kosten bespaart. Daarnaast bevordert een actief beleid de veiligheidscultuur waarin veiligheid en welzijn centraal staan. Dit leidt tot meer betrokkenheid en tevredenheid bij de medewerkers.

Door te investeren in veiligheidsmaatregelen zullen de financiële opbrengsten op termijn aanzienlijk zijn, zoals het voorkomen van boetes, hogere productiviteit en continuïteit van de bedrijfsvoering.

Een sterk beleid voor gevaarlijke stoffen en goede arbeidsomstandigheden draagt bij aan het imago van een bedrijf. Een bedrijf dat bekend staat als veilig en maatschappelijk verantwoord trekt in een krappe arbeidsmarkt mensen aan en behoudt medewerkers. Ook stellen opdrachtgevers steeds vaker in aanbestedingen eisen aan veiligheid en gezondheid in aanbestedingen.

Interne communicatie:

Heldere interne communicatie is cruciaal om je gevaarlijke stoffenbeleid écht te laten leven op de bouwplaats. Gebruik korte, krachtige toolboxes en werkinstructies, toegankelijke websites en/of mobiele apps.

En zeer belangrijk: sta open voor feedback van je medewerkers. Dit zorgt voor begrip, betrokkenheid én proactief gedrag bij je medewerkers. Het vermindert misverstanden, voorkomt ongevallen en schade, en versterkt de veiligheidscultuur en productiviteit.

- Onboarding: het is belangrijk om met nieuwe medewerkers meteen bij aanvang van de werkzaamheden het gevaarlijke stoffenbeleid binnen de organisatie door te nemen.
- Verstrek aantoonbare werkinstructies en voorlichting over mogelijke risico's gerelateerd aan het werken met betreffende gevaarlijke stoffen.
- Laat dit beleid periodiek terugkomen in een werkoverleg of toolbox om de uitgangspunten en het waarom van veilig werken met gevaarlijke (nieuwe) stoffen uit te leggen, te herhalen en waar nodig te verduidelijken.

Actueel houden van beleid:

Het wordt aanbevolen om dit document jaarlijks te bekijken en waar nodig aan te passen bij verandering van werkwijze, middelen, feedback van medewerkers, incidenten en/of wetgeving. Dit beleid kun je nog verder op maat maken als je dat wenst.

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Identificatie en evaluatie	3
Stap 1: Inventariseren	3
Stap 2: Beoordelen	4
Stap 3: Maatregelen nemen	4
Stap 4: Borging	4
REACH	5
3 Voorlichting en training	5
Voorlichting	5
Werkinstructies gevaarlijke stoffen	5
4 Aanschaf van gevaarlijke stoffen	6
5 Verantwoordelijkheden	6
6 Evaluatie en continue verbetering	6

1. Inleiding

Met het gevaarlijke stoffenbeleid willen wij in de bouw- en infrasector ervoor zorgen dat de veiligheid, gezondheid en het welzijn van onze medewerkers die werken met of in de nabijheid van gevaarlijke stoffen, gewaarborgd is door een systematische aanpak van de risico's.

Het beleid is erop gericht om blootstelling aan gevaarlijke stoffen zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken tot een aanvaardbaar, wettelijk vastgesteld niveau. Dit doel wordt nagestreefd door de volgende specifieke stappen:

1. **Identificatie en evaluatie:** het eerste doel is om alle gevaarlijke stoffen op de werkplek in kaart te brengen via een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E). Hierbij wordt vastgesteld welke stoffen aanwezig zijn of vrijkomen, welke gevaren ze met zich meebrengen en hoe groot de kans is op blootstelling.
2. **Risicobeheersing:** door het toepassen van de arbeidshygiënische strategie (STOP-principe) wordt blootstelling tot een minimum beperkt. Het beleid streeft ernaar om gevaarlijke stoffen te vervangen (substitutie) en technische en organisatorische maatregelen te treffen, voordat er wordt overgegaan op persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM).
3. **Voorlichting en training:** een ander cruciaal doel is om medewerker bewust te maken van de risico's en hen de juiste kennis en vaardigheden te geven om veilig te kunnen werken. Dit omvat onder meer het beschikbaar stellen van Veiligheidsinformatiebladen (VIB's) en het geven van aantoonbare trainingen en voorlichting over gevaarlijke stoffen en PBM's.
4. **Wettelijke naleving:** het beleid dient ook om te voldoen aan de wet- en regelgeving, zoals het Arbobesluit en Europese richtlijnen, zoals REACH. Het niet naleven hiervan kan leiden tot boetes en juridische sancties.

Door deze doelen na te streven, draagt het beleid bij aan een veiliger en gezonder werkklimaat, wat uiteindelijk de kans op beroepsziekten en ongevallen aanzienlijk verkleint.

Wat zijn gevaarlijke stoffen?

Elk jaar overlijden 3.000 Nederlanders door ziektes die ze opliepen door gevaarlijke stoffen op het werk. Vaak gaat het om stoffen die je niet eens kunt zien of ruiken.

Of waarvan je niet zou verwachten dat ze zo schadelijk kunnen zijn.

Werken met gevaarlijke stoffen kan leiden tot ernstige ziekten, zoals astma, andere longziekten en kanker.

Zie arboportaal: [Veilig werken met gevaarlijke stoffen](#).

Medewerkers kunnen op verschillende manieren aan schadelijke stoffen worden blootgesteld:

- Schadelijke stoffen zitten in producten, zoals verf, lijm of ontkistingsmiddel.
- Schadelijke stoffen zitten in producten óf worden gevormd (bijvoorbeeld een chemische reactie of bewerking van een materiaal/dieselmotor, et cetera).

Zie Vlandis: [Gevaarlijke stoffen](#).

2. Identificatie en evaluatie

Het beleid van de Nederlandse Arbeidsinspectie voor gevaarlijke stoffen is gestructureerd in een 4-stappenplan. Deze zelfinspectie '[werken met gevaarlijke stoffen](#)' helpt je om de risico's voor het werken met gevaarlijke stoffen te inventariseren, te beoordelen, de maatregelen daarop af te stemmen en de aanpak te borgen in je organisatie, zie: [Inventariseren](#), [Beoordelen](#), [Maatregelen](#) en [Borging](#).

De Nederlandse Arbeidsinspectie controleert bedrijven op deze punten. Zie ook: [verdiepende RI&E gevaarlijke stoffen](#) van Vlandis en de wegwijzer gevaarlijke stoffen van TNO: [Wegwijzer gevaarlijke stoffen](#).

Stap 1: Inventariseren

Breng alle gevaarlijke stoffen en mengsels die in het bedrijf aanwezig zijn, gebruikt worden of vrijkomen tijdens werkprocessen in kaart. Dit omvat meer dan alleen producten met een etiket; denk ook aan stof van hout of kwarts, lasrook en dieselmotoremissies. Het doel is een compleet overzicht van alle mogelijke blootstellingsbronnen.

- **Identificeren:** welke stoffen en producten worden gebruikt?
- **Registreren:** leg alle stoffen vast in een register, inclusief de eigenschappen en Veiligheidsinformatiebladen (VIB's). Leveranciers van stoffen zijn verplicht om VIB's te leveren. De afdeling inkoop kan hier actief naar vragen als je de informatie mist. Uiteraard moet die informatie vertaald worden naar concrete maatregelen in de organisatie.

- **Onderzoeken:** identificeer stoffen die vrijkomen tijdens werkzaamheden.

Volandis heeft een tool ontwikkeld die je helpt om aan de eisen voor registratie (stap 1 in het 4-stappenplan) te voldoen: de [Schadelijke Stoffen Assistent](#). De tool is voor bedrijven die vallen onder de cao Bouw & Infra en zal de komende jaren worden uitgebreid. Ook is er een stappenplan 'werken met schadelijke producten' ([stappenplan gevaarlijke stoffen](#)) waarmee je als bedrijf acties kunt ondernemen ter voorbereiding op de tool.

Stap 2: Beoordelen

Nadat de stoffen zijn geïnventariseerd, moet je de risico's ervan beoordelen. Dit betekent vaststellen of medewerkers aan deze stoffen worden blootgesteld en of dit leidt tot gezondheidsrisico's.

- **Blootstellingsniveau:** bepaal de aard, duur en frequentie van de blootstelling. In de praktijk is het voor veel bouwbedrijven niet haalbaar om zelf blootstellingsmetingen uit te voeren. Begin daarom met het treffen van direct uitvoerbare maatregelen op basis van de beschikbare informatie uit het Veiligheidsinformatieblad (VIB) en de arbocatalogus. Waar nodig kan het blootstellingsniveau worden geschat met online hulpmiddelen of, indien vereist, worden gemeten conform NEN 689 (2019) met de hulp van een arbeidshygiënist. Bekijk de informatie van de NLA over online hulpmiddelen om blootstelling aan gevaarlijke stoffen te beoordelen: [hulpmiddelen blootstelling beoordelen](#).
- **Toetsen aan grenswaarden:** vergelijk het vastgestelde blootstellingsniveau met de wettelijk vastgestelde grenswaarden. Als de blootstelling de grenswaarde overschrijdt, moeten er maatregelen worden genomen.
- **Gevolgen inschatten:** beoordeel de potentiële gevolgen voor de gezondheid op korte en lange termijn.

Stap 3: Maatregelen nemen

Als de beoordeling aantoont dat er risico's zijn, moet de werkgever maatregelen nemen volgens de arbeidshygiënische strategie (**STOP-principe**). Het is een verplichting vanuit de Arbowet om in volgorde van de STOP-strategie maatregelen te nemen. Alleen als substitutie niet mogelijk is, of niet realistisch, bijvoorbeeld door enorme kosten, mag gekeken worden naar technische maatregelen, et cetera. Je moet onderbouwen als je afwijkt van deze

volgorde. Let op: voor CMR-stoffen (kankerverwekkend, mutageen, reprotoxisch) gelden strengere eisen. Afwijken van een hogere maatregel mag alleen als deze aantoonbaar niet mogelijk is of onvoldoende effectief, en moet schriftelijk worden onderbouwd.

1. **Substitutie:** vervang de gevaarlijke stof door een minder of niet-schadelijk product, of vervang de bewerkingsmethode. Denk bijvoorbeeld aan prefab leidingdoorvoeren ingieten in plaats van achteraf op de bouwplaats boren of frezen. Dit is de meest effectieve maatregel.
2. **Technische maatregelen:** pas technische oplossingen toe, zoals afzuiging of gesloten systemen. Technische maatregelen zijn een belangrijke stap in het verminderen van de blootstelling, omdat ze zorgen voor een veiligere situatie voor iedereen in de directe omgeving.
3. **Organisatorische maatregelen:** voorkom door organisatorische oplossingen blootstelling, zodat er minder medewerkers blootgesteld worden aan gevaarlijke stoffen. Bijvoorbeeld door het rouleren van taken, het aanpassen van werkprocedures, werkafspraken maken, zoals handen wassen voor het eten, en werkplek opruimen.
4. **Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM):** als laatste redmiddel moeten medewerkers PBM's gebruiken, zoals ademhalingsbescherming, werkkleding, handschoenen en een veiligheidsbril. Persoonlijke beschermingsmiddelen mogen alleen gedragen worden als hogere maatregelen niet mogelijk of niet voldoende effectief zijn. Voor kankerverwekkende stoffen zijn persoonlijke beschermingsmiddelen alleen toegestaan als tijdelijke maatregel totdat hogere maatregelen zijn ingevoerd. Deze vormen een barrière tussen de huid en de longen en de gevaarlijke stof. PBM's pakken het probleem niet bij de bron aan en beschermen de medewerker alleen bij correct gebruik, maar zijn in de praktijk zelden zo effectief als bedoeld. Zie Volandis: [persoonlijke beschermingsmiddelen](#).

Stap 4: Boring

De laatste stap is cruciaal voor de continuïteit van het beleid. Het gaat hierbij om het borgen van de genomen maatregelen in de dagelijkse praktijk van het bedrijf.

- Zorg dat alle medewerkers op de hoogte zijn van alle maatregelen en dat er ingespeeld wordt op veranderende situaties.

- Zorg dat nieuwe medewerkers en ingeleend personeel op de hoogte zijn van alle veiligheids- en gezondheidsmaatregelen. Op de bouwplaats veranderen werkomstandigheden regelmatig: andere werkzaamheden, andere materialen, wisselende locaties. Controleer bij elke significante wijziging in het bouwproces of de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen nog voldoende zijn.
- Zorg dat medewerkers continu worden voorgelicht en geïnstrueerd over de risico's en de te nemen maatregelen. Dit is vooral belangrijk voor nieuwe medewerkers en bij veranderingen in werkmethodes of het gebruik van andere gevaarlijke stoffen.
- Let naast interne veranderingen ook op externe veranderingen. Een stof kan door nieuwe inzichten op de lijst met gevaarlijke stoffen komen of de grenswaarden zijn aangepast.
- Houd toezicht op de naleving van de veiligheidsvoorschriften.
- Bied medewerkers, dit is een wettelijke verplichting, een Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek (PAGO) aan. Dit helpt bij het vroegtijdig signaleren van gezondheidsklachten.

REACH

Naast de arboret en regelgeving is er **REACH**.

REACH betreft Registratie, Evaluatie, Autorisatie en beperkingen van Chemische stoffen. Het is een Europese verordening, met als doel mens en milieu te beschermen tegen de risico's van chemische stoffen. De verplichtingen vanuit **REACH** kunnen onderdeel uitmaken van je beleid.

De belangrijkste verplichting is dat de gebruiker (bijvoorbeeld het aannemingsbedrijf) de risicobeperkende maatregelen moet treffen die de leverancier voor het gebruik (geïdentificeerd gebruik) van een stof aanbeveelt. Deze maatregelen staan beschreven in het VIB (Veiligheidsinformatieblad) Een stof mag alleen gebruikt worden voor het doel dat de leverancier beschrijft in het VIB.

Staat je gebruik niet vermeld in het VIB, dan mag je het product niet gebruiken. Ga in gesprek met de leverancier of neem het product af van een leverancier die wel jouw gebruik beschrijft. Ook kun je kiezen voor een alternatief product, zie ook Vollandis: [wet- en regelgeving](#).

3. Voorlichting en training

Voorlichting

Goede voorlichting gaat verder dan het simpelweg overhandigen van documenten. Het doel is dat medewerkers de gevaren herkennen en begrijpen.

- **Algemene voorlichting:** medewerkers moeten weten wat gevaarlijke stoffen zijn, waar ze mee in aanraking kunnen komen en wat de mogelijke gezondheidsrisico's zijn. Dit omvat zowel kortetermijneffecten (zoals irritatie) als langetermijneffecten (zoals beroepsziekten).
- **Specifieke voorlichting:** deze voorlichting is toegespitst op de specifieke stoffen die op de werkplek worden gebruikt. Werkgevers moeten de Veiligheidsinformatiebladen (VIB's) bespreken en uitleggen. De VIB's bevatten details over de samenstelling, de gevaren, de vereiste beschermingsmaatregelen en de te volgen procedures bij calamiteiten. Medewerkers moeten weten waar de VIB's te vinden zijn. Leg deze bij voorkeur bij het product in de buurt of op de betreffende werkplek.
- **Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E):** de uitkomsten van de RI&E moeten worden gedeeld met de medewerkers, zodat ze inzicht hebben in de geïdentificeerde risico's en de maatregelen die worden genomen.

Werkinstructies gevaarlijke stoffen

Waar voorlichting het 'waarom' behandelt, richten werkinstructies zich op het 'hoe'. Het zijn praktische richtlijnen die beschrijven hoe een taak veilig moet worden uitgevoerd. Werkinstructies moeten praktisch worden uitgelegd en voorgedaan, niet alleen door middel van instructies op papier.

- **Stapsgewijze procedures:** werkinstructies moeten heldere, stapsgewijze procedures bevatten voor het werken met gevaarlijke stoffen. Dit omvat de voorbereiding, de uitvoering en de nazorg. Denk hierbij aan instructies over de correcte volgorde van handelingen, het gebruik van machines met afzuiging en het correct opruimen van de werkplek.
- **Gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM):** in de instructies moet expliciet worden vermeld welke PBM's nodig zijn voor welke taak. Ook moet worden uitgelegd hoe deze PBM's correct moeten worden gebruikt, onderhouden en opgeslagen.

- **Noodprocedures:** de instructies moeten duidelijk maken wat medewerkers moeten doen bij een onverwachte blootstelling of een calamiteit, zoals het morsen van een chemische stof. Dit omvat onder meer de locatie van nooduitrusting, noodnummers en de juiste stappen.

Alleen aantoonbaar bekwame en door de werkgever aangewezen medewerkers mogen werken met gevaarlijke stoffen. Dit waarborgen wij via registraties, periodieke evaluaties en herhalingstrainingen, en we documenteren dit zorgvuldig om aan onze zorgplicht te voldoen.

4. Aanschaf van gevaarlijke stoffen

Bij de aanschaf van gevaarlijke stoffen is een integrale benadering van veiligheid, gezondheid en wettelijke verplichtingen zeer belangrijk. Doordachte keuzes vooraf minimaliseren risico's, verzuim op de korte en langere termijn en onnodige kosten achteraf.

Een goede samenwerking tussen de afdeling inkoop, de preventiemedewerker (eventueel ondersteund door een arbeidshygiënist) en de medewerker die met de stoffen gaat werken, is van groot belang voor de inkoop van gevaarlijke stoffen. Zie ook punt 5.

5. Verantwoordelijkheden

Het veilige gebruik en beheer van gevaarlijke stoffen is een gedeelde verantwoordelijkheid binnen en buiten de organisatie:

- De directie neemt en voelt zich eindverantwoordelijk voor het opstellen, implementeren en handhaven van het beleid, inclusief budget en het creëren van een veiligheidscultuur.
- Managers/leidinggevenden zorgen voor dagelijks toezicht, instructie en naleving van procedures door hun team, en melden van onveilige situaties.
- Van medewerkers, de gebruikers verwachten wij verantwoordelijkheid voor veilig en correct gebruik van de gevaarlijke stoffen, uitvoeren van dagelijkse controles en melden van defecten en kansen voor verbetering.
- Onze preventiemedewerker, veiligheidskundige adviseert en ondersteunt medewerkers, leidinggevenden en directie inhoudelijk bij vragen over meldingen, risicobeheersing, naleving en beleidsverbeteringen.
- De aangewezen (externe) beheerder gevaarlijke stoffen voert het onderhoud en keuringen uit (of

laten die uitvoeren) en beheert de bijbehorende documentatie.

- De afdeling inkoop/procurement waarborgt dat aan te schaffen gevaarlijke stoffen voldoen aan wettelijke eisen, kijkt naar alternatieve, niet gevaarlijke stoffen, haalt gebruikerseisen op bij de gebruikers en de preventiemedewerker en stemt keuzes af met hen.

Buiten de organisatie dragen overheidsinstanties bij door handhaving op wetgeving, externe keuringsinstanties met onafhankelijke keuringen, opleiders met cursussen en opleidingen, leveranciers met het leveren van veilige producten en vereiste documentatie, en onze aannemers, inclusief ingeleend personeel, met het naleven van dit beleid.

6. Evaluatie en continue verbetering

Dit beleid voor gevaarlijke stoffen is een document dat continu, minimaal jaarlijks, moet worden beoordeeld en verbeterd om blijvend effectief te zijn bij veranderingen van onder andere nieuwe inzichten, andere werkwijze, andere producten, veranderende omgeving, feedback van medewerkers, incidenten en/of wetgeving.

Een proactieve benadering door middel van continu evalueren, beoordelen en aanpassen is essentieel om een veilige werkomgeving te kunnen blijven garanderen en te blijven voldoen aan de wettelijke eisen en mogelijke eisen van opdrachtgevers.

Belangrijke input hiervoor zijn onder andere de analyses van arbeidsongevallen, bijna-ongevallen, incidenten, meldingen van onveilige situaties, de resultaten van inspecties en keuringen, risico-inventarisaties en -evaluaties (RI&E's) en feedback van medewerkers.

Op basis van deze evaluatieresultaten en nieuwe inzichten, bijvoorbeeld voortkomend uit technologische ontwikkelingen of wijzigingen in wet- en regelgeving, worden verbeterpunten geïdentificeerd. Dit leidt tot aanpassingen in procedures, instructies, trainingsprogramma's of zelfs de aanschafcriteria voor nieuwe gevaarlijke stoffen.

Het doel van deze continue verbetercyclus, zie de Plan-Do-Check-Act-cyclus (PDCA-cyclus), is het proactief en tijdig waarborgen en verhogen van de veiligheid en gezondheid van de medewerkers, en het continu voldoen aan de hoogst mogelijke standaarden op het gebied van gevaarlijke stoffen.